

Sygn. akt II KK 257/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 października 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Dołhy (przewodniczący)
SSN Jerzy Grubba
SSN Dariusz Świecki (sprawozdawca)

Protokolant Marta Brylińska

w sprawie **K. O.**

skazanego z art. 178 a § 2 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 kpk
w dniu 30 października 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego
od wyroku Sądu Rejonowego w P.

z dnia 4 grudnia 2012 r., sygn. Akt [...],

**uchyla zaskarżony wyrok nakazowy w części dotyczącej
orzeczenia o karach grzywny oraz środkach karnych i w tym
zakresie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania
Sądowi Rejonowemu w P.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w P. wyrokiem nakazowym z dnia 4 grudnia 2012 r., sygn. Akt [...], uznał oskarżonego K. O. za winnego: 1) przestępstwa z art. 178a § 2 k.k. i

za to wymierzył mu grzywnę w wysokości 100 stawek dziennych, ustalając wysokość stawki na kwotę 10 zł; 2) przestępstwa z art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii w zw. z art. 58 § 3 k.k. i za to wymierzył mu grzywnę w wysokości 100 stawek dziennych, ustalając wysokość stawki na kwotę 10 zł. Za zbiegające się przestępstwa wymierzono oskarżonemu karę łączną grzywny w wysokości 150 stawek dziennych po 10 zł każda. Na podstawie art. 42 § 2 k.k. orzeczono wobec oskarżonego środek karny zakazu prowadzenia rowerów na okres roku. Na podstawie art. 49 § 2 k.k. orzeczono świadczenie pieniężne na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w kwocie 200 zł. Na podstawie art. 70 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii orzeczono przepadek dowodów rzeczowych wymienionych w wykazie dowodów rzeczowych nr 1/2162/12 i nakazano ich zniszczenie. Oskarżony został także obciążony kosztami sądowymi.

Od tego prawomocnego wyroku nakazowego kasację na korzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny zaskarżając go w całości i zarzucił:

1. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego procesowego, tj. art. 501 pkt 1 k.p.k., polegające na wydaniu na posiedzeniu wyroku nakazowego w stosunku do osoby pozbawionej wolności w tej sprawie, zamiast rozpoznania sprawy na zasadach ogólnych, na rozprawie;
2. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego procesowego, tj. art. 502 § 1 k.p.k., polegające na orzeczeniu w postępowaniu nakazowym kary łącznej grzywny w wysokości 150 stawek dziennych w sytuacji, gdy przepis ten przewiduje możliwość wymierzenia grzywny w wysokości do 100 stawek dziennych. W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w P. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna w zakresie zarzutu z punktu 2, gdyż doszło do rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisu prawa procesowego w postaci art. 502 § 1 k.p.k. Uchybienie to polega na wymierzeniu oskarżonemu wyrokiem nakazowym kary łącznej grzywny w wysokości 150 stawek dziennych, choć przepis ten przewiduje możliwość orzeczenia grzywny w wysokości do 100 stawek, co – *lege non distinguente* – odnosi się także do kary

łącznej grzywny (por. wyrok SN z 11 stycznia 2012 r., II KK 323/11, Lex nr 1108470).

Natomiast niezasadny jest zarzut z punktu 2 kasacji odnośnie do naruszenia art. 501 pkt 1 k.p.k. przez wydanie wyroku nakazowego w stosunku do osoby pozbawionej wolności w tej sprawie, zamiast rozpoznania sprawy na zasadach ogólnych. Z akt sprawy wynika, że K. O. został zatrzymany w dniu 7 lipca 2012 r. o godz. 00:15 w związku z kierowaniem rowerem na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości i posiadaniem substancji odurzającej w postaci ziela konopii, a następnie po wszczęciu w tej sprawie dochodzenia, przedstawienia zarzutu popełnienia czynu z art. 178a § 2 k.k. i przesłuchaniu w charakterze podejrzanego, został zwolniony w tym samym dniu o godz. 18.45. Zdaniem skarżącego pozbawienie oskarżonego wolności polegające na zatrzymaniu powoduje zaistnienie negatywnej przesłanki do wydania wyroku nakazowego wskazanej w art. 501 pkt 1 k.p.k., choć w czasie wyrokowania przebywał on na wolności. W tym zakresie skarżący powołał się na wykładnię tego przepisu prezentowaną w orzecznictwie Sądu Najwyższego, zgodnie z którą Kodeks postępowania karnego nie różnicuje sytuacji procesowej osoby, w jakiej znajduje się ona w chwili wydania wyroku nakazowego, lecz stwierdza ogólnie, że chodzi o osobę, którą „pozbawiono wolności w tej lub innej sprawie”. Punktem odniesienia dla „pozbawienia wolności” nie jest więc aktualny etap postępowania, lecz całe postępowanie w sprawie, w której wydaje się wyrok nakazowy (por. wyrok SN z 13 grudnia 2010 r., IV KK 294/10, Lex nr 84449. Podobne stanowisko zaprezentował Sąd Najwyższy w wyrokach z: 24 kwietnia 2012 r., II KK 81/12, Lex nr 1162671 oraz 28 listopada 2012 r., V KK 237/12, Lex nr 1235908). Należy jednak zauważyć, że w literaturze pogląd ten jest kwestionowany. Podnosi się, że art. 501 pkt 1 k.p.k. nie zawiera zakazu wydania wyroku nakazowego wobec osoby poprzednio pozbawionej wolności, zaś przedstawione stanowisko Sądu Najwyższego, iż chodzi tu o osobę „którą pozbawiono wolności w tej lub innej sprawie” stanowi uzupełnienie przepisu o treść, której nie wprowadził ustawodawca (por. D. Drajewicz, Glosa do wyroku SN z 13 grudnia 2010 r., IV KK 294/10, Lex/el. 2011 oraz M. Błoński, Glosa do wyroku SN z 28 listopada 2012 r., V KK 237/12, Lex/el. 2013, a także J. Grajewski, S. Steinborn, Kodeks postępowania karnego. Komentarz pod red. L.K. Paprzyckiego,

Warszawa 2013, s. 220 – 222. Zob. szerzej K. Eichstaedt, Postępowania szczególne w polskim procesie karnym, Warszawa 2010, s. 193-194, Cz. P. Kłak, Postępowanie nakazowe w polskim procesie karnym a ochrona praw człowieka, Warszawa 2008, s. 135 i n.).

Przechodząc do analizy art. 501 pkt 1 k.p.k. trzeba stwierdzić, że wykładnia językowa użytego zwrotu „w stosunku do osoby pozbawionej wolności w tej lub innej sprawie” nie daje jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, czy chodzi tu o pozbawienie wolności niezależnie od etapu postępowania, czy też tylko o pozbawienie wolności w czasie wyrokowania. Choć w tym przepisie mowa jest o pozbawieniu wolności „w sprawie”, co mogłoby wskazywać na każdy etap postępowania, to jednak ten zwrot trzeba odczytać w szerszym kontekście. W art. 501 *in principio* k.p.k. wymienione zostały negatywne przesłanki „wydania wyroku nakazowego” (pkt 1 i 2). Odwołanie się do wykładni systemowej tego przepisu – a *rubrica* – prowadzi do wniosku, że należy jej odnieść tylko do czasu wyrokowania.

Dodatkowo trzeba zauważyć, że w Kodeksie postępowania karnego kwestia pozbawienia oskarżonego wolności rzutuje na formę postępowania przygotowawczego (art. 325c pkt 1 k.p.k.), jak również ma znaczenie z punktu widzenia obrony obligatoryjnej w postępowaniu przed sądem okręgowym jako sądem pierwszej instancji (art. 80 k.p.k.), a także w postępowaniu odwoławczym (art. 451 k.p.k.). Jednak funkcja gwarancyjna tych przepisów ma ograniczony przez ustawodawcę zakres działania. W art. 80 k.p.k. użyty został zwrot „jest pozbawiony wolności”. Obrona obligatoryjna ma tu więc charakter czasowy, gdyż występuje tylko podczas trwania pozbawienia wolności. Natomiast ustaje, gdy oskarżony odzyska wolność. Podobny, gwarancyjny charakter ma art. 451 k.p.k. w sytuacji, gdy sąd odwoławczy nie uwzględnił wniosku oskarżonego pozbawionego wolności o sprowadzenie na rozprawę apelacyjną. Natomiast w art. 325c pkt 1 lit. a i b k.p.k. – w związku z pozbawieniem wolności – ustawodawca wprowadził wyjątki od zasady, że dochodzenia nie prowadzi się w stosunku do oskarżonego pozbawionego wolności w tej lub innej sprawie. Dotyczą one krótkotrwałego pozbawienia wolności – zatrzymanie (lit.a) lub sytuacji, gdy sprawcę ujęto na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem tymczasowo aresztowano (lit.b).

Na tle tych przepisów wykładnia funkcjonalna art. 501 pkt 1 k.p.k. wskazuje, że celem zawartej w nim regulacji jest zagwarantowanie oskarżonemu odpowiednich warunków do obrony w związku z rozstrzygnięciem wydanym bez jego udziału (art. 500 § 4 k.p.k.). Chodzi tu o uprawnienie do wniesienia sprzeciwu od wyroku nakazowego. W tym aspekcie art. 501 pkt 1 k.p.k. pełni funkcję gwarancyjną. Natomiast nie ma potrzeby sięgania to tego przepisu, gdy w momencie wyrokowania pozbawienie wolności ustało. W takiej sytuacji prawo oskarżonego do obrony nie doznaje już żadnych ograniczeń. Wykładnia funkcjonalna art. 501 pkt 1 k.p.k. uprawnia więc do stwierdzenia, że wydanie wyroku nakazowego jest niedopuszczalne tylko wtedy, gdy w chwili orzekania oskarżony jest pozbawiony wolności.

Natomiast odmienna, szeroka interpretacja art. 501 pkt 1 k.p.k. pozbawia oskarżonego prawa do szybkiego i z założenia niejawnego rozpoznania sprawy, pomimo że zostały spełnione przesłanki postępowania nakazowego (art. 500 § 1 i 3 k.p.k.). Ponadto przyjęcie takiej wykładni może prowadzić do wypaczenia gwarancyjnego charakteru tego przepisu. Zauważyć bowiem należy, że w art. 501 pkt 1 k.p.k. mowa jest nie tylko o pozbawieniu wolności w tej sprawie, ale też w „innej sprawie”. Jeżeli więc oskarżony był pozbawiony wolności w „innej sprawie”, zaś w rozpoznawanej sprawie był już na wolności, to należałoby przyjąć, że zachodzi negatywna przesłanka do wydania wyroku nakazowego, choć w tym postępowaniu fakt pozbawienia wolności w innej sprawie w niczym nie ograniczył jego prawa do obrony (por. J. Grajewski, S. Steinborn, s. 221).

Wskazać również trzeba, że okoliczność związana z pozbawieniem wolności nie zawsze jest przez ustawodawcę traktowana jako ujemna przesłanka wyroku nakazowego. W postępowaniu w sprawach o wykroczenia wyrok nakazowy może zostać wydany, pomimo że obwiniony był w tej sprawie zatrzymany (art. 45 § 1 k.p.w.) albo gdy w innej sprawie jest lub był pozbawiony wolności (arg. *a contrario* z art. 93 § 4 k.p.w.).

Podsumowując należy stwierdzić, że **negatywna przesłanka wydania wyroku nakazowego zawarta w art. 501 pkt 1 k.p.k. odnosi się tylko do czasu orzekania.**

W konsekwencji kasacja wniesiona na korzyść skazanego w zakresie zarzutu z punktu 1 okazała się bezprzedmiotowa, skoro nie doszło do naruszenia jego gwarancji procesowych. Oznacza to, że zaskarżenie wyroku nakazowego w tym kierunku nastąpiło tylko odnośnie do zarzutu z punktu 2. W tym też zakresie kasacja została uwzględniona w całości.

Stwierdzone uchybienie dotyczy orzeczenia o karze łącznej grzywny. Jednak wyrok nakazowy został uchylony także co do rozstrzygnięć o środkach karnych (art. 447 § 2 w zw. z art. 518 k.p.k.). W tym też zakresie sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania. Natomiast kwestia winy, a więc sprawstwa oskarżonego w popełnieniu przypisanych mu przestępstw pozostaje prawomocna i nie powinna być jeszcze raz rozpatrywana, chyba że zaistnieją okoliczności, o których mowa w art. 442 § 1 zdanie drugie k.p.k.

W oparciu o wyrażony tu pogląd prawny Sąd Rejonowy może ponownie wydać wyrok nakazowy, jeżeli oskarżony nie został pozbawiony wolności w innej sprawie (art. 501 pkt 1 k.p.k.). W wypadku orzeczenia środka karnego zakazu prowadzenia rowerów należy zaliczyć na poczet tego środka okres jego dotychczasowego wykonywania (*argumentum a maiori ad minus* z art. 538 § 1 k.p.k.).

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.